St. 33. V Trstu, v sredo 18. avgusta 1880. Tečaj V.

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

„V edinosti je moč“.

„EDINOST“ izhaja vsako sredo; cena za vse leto je 4 gld. 40 kr., za polu leta 2 gld. 30 kr., za četrt leta 1 gld. 20 kr. — Za oznanila, kakor tudi za poslanice se plačuje za navadno tristopno vrsto: 25 kr. če se tiska 1 krat, 22, če se tiska 2 krat, 20 če se tiska 3 krat. Za večje črke po prostoru. Pri večkratem tiskanji je cena v primeri manjša.

Naročnina in vse drugo naj se pošilja upravništvu (*Via delle poste, Casa Hierschel, N. 10 A, I. piano*). — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — Posamezne številke se dobivajo po 10 kr. v okolici: Na Opčinah, na Proseku, v Barkoli, v Bazovici, v Škednji in M. Magdaleni zg.

CESARJEV PETDESETI ROJSTNI DAN

dne 18. avgusta 1880.

Veselje se danes razlega od sinje Adrije čez strme Karpate; od krkonoških gor do Oršove, do Kosovega polja se vijó cesarski i narodni prapori; strel odmeva od hriba do hriba čez tihe doline prostrane naše države. Uže sinoči so kresi po gorah i gričih, ob morskih bregovih, podobni ognjenej verigi, oznanovali, da danes obhajajo avstrijski narodi vesel praznik. In v resnici, dobro naše ljudstvo vé, zakaj svoje veselje, svojo radost tako očitno in odkritosrčno razodeva: danes je **petdeseti rojstni dan Njegovega veličanstva, milega našega vladarja,** mnogojezičnim avstrijskim narodom pravega, resničnega očeta, ki uže 32 let nosi cesarsko krono ter v blagem svojem srcu gojí gorke čute v veselji i žalosti, v sreči i nesreči, do vseh Svojih podložnikov.

Leta 1848, iz Radeckijeve vojske, ki je v trdih zmagonosnih bojih vila lavorike na staroslavne avstrijske prapore, poklican na svitli cesarski prestol, vzdahnol je 18letni mladenec: **„Z Bogom, srečna mladost!“** I res mu je šla pri trudapolnih državnih opravkih — **z Bogom, srečna mladost.** V polnej zavesti visocega i teškega poklice je vzel v roke vladarsko žezlo upajoč v božjo pomoč in udanost avstrijskih narodov do plemenite habsburške hiše. Bili so viharni časi; ljudstvo se je začelo gibati, zahtevalo je svobodo, razburjeni nemirni duhovi so pred sabo podili razdirajoče valove, da se je treslo državno poslopje. Na mejah je stal sovražnik i orožjem v roci napadal državo. Kedo bi mogel dvomiti, da je bilo treba najkrepkejše volje v tako burnih časih sesti na vladarski prestol, ki ni bil s cvetjem ovenčan, ampak središče odvezanih viharjev od znotraj in zunaj? Nadživel se je stari državni red, trebalo ga je podreti i napraviti novega — težavno delo, katero vsled neugodnih razmer, različnega menjenja in ovir od neke sebične in vladohlepne stranke, Bogu bodi potoženo! še danes ni dovršeno. Mej domačo borbo za svete, nikoli ne zapravljene i zastarele narodne pravice so prihajali potresi tudi od zunaj. S pomočjo francoskih topov je Italija od Avstrije odtrgala lombardske ravnine, i nesrečna bitka pri Kraljevem gradcu je v naročje vrgla Italiji beneško ozemlje. Vendar te nezgode niso omajale zdrave avstrijske moči; v skupnej nesreči so se vselej zvesti narodi še trše oklenoli presvitle krone i svojo zvestobo do nje z gorko krvijo pečatili. Vez, katera veže narode na cesarsko hišo, vtrdila se je tako, da danes na vsej zemlji nobene države ni, v katerej bi ljudstva tako srčno ljubila svojega vladarja, kakor ga ljubijo avstrijska ljudstva; —

Skale drobil je vihár, a cveta ni lipi odpihnol;
Črv je glodal olup, zdrav se je krepil stržen; —

pa tudi nobenega vladarja ni, da bi tako skrben bil za svoje podložnike, kakor je presvitli naš cesar. Vsak dan, poleti od četrte, pozimi od pete ure zjutraj do poznega večera posvečuje se državnej blagosti: posvečena Njegova roka je povsod prva, kder je treba pomoči; poškodovancev po požarih, toči i povodnjah se On najprvi spominja; dobrodelni zavodi, cerkve i. t. d. nemajo večjega dobrotnika od Njega. Izgled in vzor je blage kreposti vsem Svojim podanikom, katere ljubi, kakor oče svoje otroke.

V tacih razmerah lahko vladar z svojimi narodi veselo gleda v veselo bodočnost; s plemenitimi Svojimi lastnostmi si je utrdil prestol, trdnjava mu je vsako srce; in v resnici, po dolgih britkih skušnjah, po oblačnih dneh so se začela jasniti vremena, zarija je začela rumeneti; trdno se nadejamo lepših dnij. Dobro seme, katero seje vladar v srca Svojim narodom, mora dober sad roditi.

Naj božja milost, katera vsak dober dar tisočero povrača, obsije in ovenča milega našega vladarja z nesmrtno slavo, naj mu dá dolge, vesele i srečne dni v sredi hvaležnih i srečnih narodov, ki ga presrčno ljubijo ter so mu udani do zadnjega vzdihljaja!

Bog živi, Bog ohrani i blagoslovi milostljivega našega cesarja i Gospoda, **FRAN-JOŽEFA I.**

F. C.

Nekdanji i sedanji Trst.

Pod tem naslovom je prinesla «Politik» iz Trsta ta le premislila vredni dopis: Tožbe o slabej trgovini so pri nas vedne, če tudi niso opravičene, ako se primerja sedanji Trst z nekdanjim. Pred 100 leti je imelo naše mesto s predmestji vred le pičlih 7000 prebivalcev. Pri natanjčnem popisu leta 1840 jih je imelo 104.707, v letu 1873 126.633 i danes jih ima nad 130.000. Pred sto leti je bilo po letopisih dr. Kandlerja k Scusovej zgodovini 10 kavan, 19 trgovcev, 5 izraelitiških kupčevalcev in 4 lekarnice in luka je bila do poslednjih let odprto pristanišče, v katerem so ladijam vsi vetrovi pretili. Zdaj ima Trst zaprto, varno luko, ki je bila poprej najslabše kotkovišče vsega jadranskega morja. Luka se je 13 let zidala i porabilo se je za to zidanje 16 milijonov gold. v zlatu. Manjka le še obzidanega boča za ladije, naložene s petrolijem; vse drugo je zgotovljeno, i ladije se začenjajo uže naslanjati na nove ključe (molo). Zunanji jez je ves iz kamena 1090 metrov dolg. Ključi so trije, mej katerimi 3 varna i prostrana kotkovišča za največje ladije.

Za zidanje teh jezov se je porabilo 132 milijonov kubičnih metrov materijala. Mej 13 milijonov kubičnih metrov surovega neobsekanega kamenja je 9000 velikanskih, gladko obsekanih štirivoglatih skal, 33.000 kubičnih metrov manjših štirivoglatih kamenov, nevštevši kamenov zunanjega, velicega jeza. — Izmej 126.633 prebivalcev leta 1875 je bilo od tisoč 113 trgovcev. Trgovinski promet v luki je v letu 1875 znašal 280 milijonov in v letu 1879 465 milijonov vrednosti. Zdaj se računi, da se vsako leto poprek od kopne zemlje 6.440.000 kvintalov blaga vpelje in 2.804.000 kvintalov izvozi, in vse to je vredno 203.700.000 gld. Vrednost po morji izvoženega blaga se računi na 116.000.000 gld. uvoženega pa na 144.000.000 gld. Premikanje došlih ladij se računi na leto okoli 6.280 na jadra z 344.970 ton naložbe, parnikov 1.536 z 757.100 ton; mej tem ko na leto iz luke odpluje 6.728 ladij na jadra z 343.305 ton blaga in 7.827 parnikov z 1.109.880 ton blaga.

Če se pri vsem tem toži o slabej trgovini, iskati je uzroka le v tem, da niso ni Benečani, ni Tržačani v prejšnjih časih mislili na to, da se morejo primorske luke pečati le s prevozno trgovino, ako nemajo *v bližini* obrtskih okrajev, ali svojih ladij ne pošiljajo v *daljne dežele*, ako tam nemajo podružnic, kder dobivajo surovo tvarino, katero lahko zamenjajo z lastnimi izdelki. Ker se je vendar naše brodarstvo raztegnolo v daljne dežele (Egipt, vshodnjo Indijo, na Kitajsko), tedaj bi moral Trst tam imeti svoje podružnice, da bi tvarino ceneje dobival, moral bi imeti lastne fabrike, da bi tvarino tukaj obdeloval in mali obrtniki ne bi uzroka imeli tožiti o slabih časih. Kar imamo železnice, nastopila je trgovina vsa druga pota, a mnogo Tržačanov je ostalo pri starej navadi, katera se je nadživela. Mnogo trgovinskih tvarin se je nam pogubilo, tako nekatere posebne obrti. Zdaj ni več čas, da bi tukaj obogatél mož le zato, ker je podnožjem openskega klanca imel nekoliko konj za priprego teško obloženim vozem, ki so blago vozili v notranje dežele. Ako se mora smatrati, da je mnogo trgovinskih in obrtskih razdelkov zamrlo, porodile so se druge trgovinske tvari, katerih pred 30—40 leti še poznali nismo. Tako se je v zadnjih letih trgovina s kavo močno povzdignola. Naše razmere z vshodnjo Indijo so se zboljšale. Če je trgovina s pavolo skoraj popolnoma nehala, porodila pa se je s petrolijem. Trst preskrbuje na široko trgovino z domačim cukrom. Moka avstrijsko-ogerskih mlinarjev se prevaža skoz Trst v Brazilijo, na Angleško i Turško. Ko se odpravi prosta luka, na katero se trgovski naš svet iz same navade tako vpira, povzdigne se tudi obrt, i na to bi morali Tržačani vso svojo pozornost obračati, ne pa rogoviliti zoper slovanstvo i nemštvo i podpirati časnike, ki namižikajo stranki «Italije irredente».

Dopisi.

Iz Zavrhovlja, dne 20. julija*)

Oprosti, draga «Edinost», če mi Zavrhovljani spregovorimo par besedij, saj od nas, *če* prav blizu Trsta, malo, prav malo kedaj ali celó nič se ne piše in poroča v cenjeni list. Bere se namreč v 28. številki «Edinosti»: Odlikovanje. Komenska občina je imenovala sežanskega okrajnega glavarja g. Alojzija Bosizio-a za častnega občana. Prav je, da se spoštujejo zasluženi možje; čast komur čast gre! Nam Zavrhovljanom se res jako čudno zdi, kaj in kako naše županstvo in starašinstvo misli in ravna, ter se še obotavlja imenovati g. okrajnega glavarja našim častnim občanom. Skrajni čas bi saj vendar bil, da bi se temu gospodu za njegove mnoge zasluge enaka čast od našega županstva naklonila. Njegova zasluga pa je, skrb in marljivo nadzorovanje krajne policije, pa tudi skrb za finančne stvari in obrtništvo, in tu je uže dosti storjenega. Največja njegova zasluga je in bode gotovo njegovo marljivo nadzorovanje nad sežanskim cestnim odborom gledé okrajnih skladovnih cest, katere naj se stavijo v istini vsem drugim okraj. cestnim odborom v izgled. Da bodo pa poslednji imeli prave pojme v administraciji okr. skladovnih cest, naj si enkrat ogledajo n. pr. okrajno skladovno cesto sežanskega okraja od Božjega polja Grabovec, Šempolaj do Komenskega. To vam je vzoren izgled, da malo enakih; — in glejte, to so gotovo javne zasluge, ki so vredne, da se objavijo. Pa ne le g. okrajni glavar, marveč tudi prvosednik sežanskega cestnega odbora je vreden biti sprejet častnim udom naše občine, saj on je duša in dika omenjenej cesti. Zatoraj naj bode našim slav. starešinom in županstvu toplo priporočeno, ko bodo te reči sklepali, da bi zraven g. glavarja ne pozabili imenovati tudi cestnega prvosednika g. Valentinčič-a naši občini častnim občanom. Čudno in suhoparno se nam zdi komensko predrečeno naznanilo, da se imenuje namreč mož častnim občanom, pa se ne pristavijo zadobljene zasluge.

Zraven onih dveh predrečenih gospodov «vestno rečeno», vreden je odlike gotovo tudi naš zgoniški župan gosp. I. M.....č zarad spretnega njegovega ter marljivega nagledovanja ove ceste. Nadejamo se, da vis. vlada gotovo priporoči obče zaslužnega moža, da se mu podelí dostojna odlika.

Ko to pišem, dospéla mi je «Soča» 30. število od 23. t. m. V dopisu iz Sežane nahaja se med drugim naznanilo slovesnega odpretja nove cestne črte iz Sežane do bližnje vasi Šmarje. Glejte vrle marljive in vseskozi najspretnejše rodoljube Sežance, kojim stoji na čelu možak g. R. M.; slovesno so obhajali otvorjenje te male cestne črte. Kaj pa vi Škrbinci in Dornbržani? Vam se je taka sreča z dovršenjem tako zanimive ceste naklonila, pa se ne ganete in ne napravite še slovesnega otvorjenja? Eno nado imamo še ter zaupno pričakujemo, da nam napravi škrbinski gospod župan na iznenadenje kako slavnost, gotovo še predno pričakujemo.

Bog daj! *Zavrhovljan.*

S Krasa, 14. avgusta.

(Beseda koprskih učiteljskih kandidatov v Sežani).

Dobro me poznate, gospod urednik, da moja navada nij pri popisovanji kake besede vse po «enej šabloni» *kvalisati*, kakor se to, žal! po naših slovenskih listih dostikrat godi; nego v vsej svojej odkritosrčnosti javljam pri sličnih popisih *svoje misli* ne ozirajoč se ni na levo ni na desno. In tako Vam tudi danes tu pošiljam nekaj svojih mislij glede besede, ki so jo napravili učiteljski kandidati iz Kopra v Sežani.

Najprvlje moram izreči, da se čudim, da koprski učiteljski kandidatje napravljajo vsako leto besede pod krinko druzih rodoljubov; tako n. pr. je malokedo, beroč vabilo k besedi, kojo napravijo «rodoljubi v Sežani», dne 8. avgusta 1880, vedel, da se pod temi «rodoljubi» skrivajo pošteni slovenski studentje. Jaz mislim, da je ta «strah» naših studentov, javno in naravnost naznanjati svoje veselice, *neopravičen*, saj kedo jim more o počitnicah braniti naprave takošnih besed? — To zakrivanje pravih snovateljev besede pa je gotovo tudi njim na škodo, ker gotovo bi se več ljudij zbralo k besedi, ko bi vedeli, da jo napravijo nadejepolni slovenski studentje.

A navzlic temu, da v «vabilu» nijso bili naznanjeni pravi snovatelji besede, vdeležila se je te veselice ipak ogromna množica, katera je slučajno izvedela, da jo napravijo slovenski studentje, in mene je osobito veselilo, da sem videl mej navzočnimi lepo število učiteljev, ki so prišli poslušat, kaj premorejo njih bodoči kolege.

Po osmi uri zvečera se prične beseda s pesnijo «Hrvaticam», ki jo je uglasbil pl. Zajc. «En Bog — en Zajc» — tako je pisal moj rajnki brat Avgust nekedaj v «Slov. Nar.», in za istino le «en Zajc» more take skladbe ponujati slovanskemu svetu, kakor je Hrvaticam. Škoda, da pripravniškemu zboru manjka dobrih *tenorjev*, da bi mogli prekrasno to skladbo privésti do popolnega efekta. Govor g. *Janka Bunca*, izpit. uč. kand. nij bil slab in da-si ne povsem primeren, bil je vendar čist glede jezika. Pri lepi Hajdrihovi pesni «V sladkih sanj ah» imel je zbor nesrečo, da je nij bil «prav prejel»; a pevovodja, g. *Kosovelj*, bil je vendar toli zbranega duha, da je pesen ustavil ter — iz nova intoniral. Sicer se nam zdi, da bode g. Kosovelj s časom ureden nastopnik svojemu vrlemu bratu, znanemu bivšemu pevovodji v tržaški okolici. Deklamacijo «Orest» je dobro izvršil izpit. uč. kand. g. *Bele*. Tudi pesen «Nek dušman vidi» od D. Jenka so dijaki po mogočesti dobro izvršili; hvaležni poslušalci so burnim rokoploskom odobrovali njihov trud tako, da se je tužno mila ta pesen morala ponavljati. Najzánimiviša točka te veselice je pa bila ipak igra «Dijaki», katero je iz italijanščine («Gli studenti di Padova») prevel g. *Bele*, izpit. uč. kand. ter je ta večer vprvo prišla na oder. Moram reči, da so vsi diletantje *prav dobro* rešili svojo nálogo; meni je posebno prijal lep korekten jezik in ono milozvuko izgovarjanje «l» koncem besedij kot «*l*», a ne kot «*u*», radi česar gre zasluga marljivemu profesorju *Jul. pl. Kleinmayr-ju*, ki zares z nemalim vspehom vežba slovenske kandidate v milej naščini. Igra ima to prednost, da ima pripletenih mnogo citatov iz Prešerna ter je sploh jako dobro na slovenski jezik preložena, zaradi česar bi sovetovali g. Bele-tu, naj jo odpošlje dramatičnemu društvu v Ljubljano. — Avgust Lebanovo «V veselej družbi» nijso dobro tolmačili učiteljski kandidatje, prepočasen tempo so bili vzeli, čemur je skoro gotovo vzrok to, ker se nijso znali dovoljno vtopiti v duh prekrasne te pesni. Za nameček so nam zapeli še «U boj» Zajčev in na to je bilo polu ure prestanka, a za tim ples, ki je bil jako živahen.

Pri večerji sta nas razveseljevala dva moška zbora, eden učiteljskih kandidatov, drugi okoliških učiteljev, kateri poslednji je osobito pel rajncega Hajdriha lepše skladbe.

In tako je ginola ura za uro in še-le zajutra smo se raztali ter odšli domov sè zagotovilom, da nam ta dan še dolgo ostane v spominu. Vrlim učiteljskim kandidatom pa, ki stopijo v par mesecih kot učitelji v realno živenje, želimo mnogo lepega vspeha ter naj hranijo zmerom v svojih srcih lepe nazore, katere sedaj gojé. Neustrašno naj zmerom delujó za mili svoj narod slovenski in v to ime jim kličem:

Bratje, bodoči učitelji, Vaše modro delovanje
Blagoslovi nebo, slava na veke Vam vsem!

Gradimir.

Iz Rifenberga, 9. avgusta.

Minoli teden je doposlalo vis. c. k. namestništvo našemu županstvu, udom, koji so se upisali za podporo bolnih in onemoglih vojakov, knjižice rudečega Križa v laškem in v nemškem jeziku. Od vseh knjig so bile sprejete mislim, le tri, to je od onih gospodov družbenikov, ki imajo nemški i laški denar i ki so teh jezikov vešči; vsi drugi udje, posestniki in kmetovalci ne umejo teh jezikov, pa tudi nemajo laškega i nemškega denarja, zatoraj so zavrnoli knjižice s pristavkom, da ne umejo kulturnih jezikov. *Nazdar.*

*) Prejeli še le 10. avgusta popoludne, tedaj za zadnjo štev. uže prepozno. *(Uredn.)*

Podlistek.

Nauk o gospodinjstvu

bodočim gospodinjam, ženskim učiteljiščem, učiteljem in učiteljicam na višjih dekliških razredih ljudskih in meščanskih šol.

(Poleg nemškega)

prosto poslovenila **I. N.** in **I. L.**

O gospodinjstvu v obče.

Hišna gospodinja ima dve glavni nalogi: skrb za *tvarno* (materijalno) *gospodinjstvo* in skrb za *odgojo otrok*. Tukaj bomo govorili le o *gospodinjstvu*.

Umno gospodinjstvo je sreča in blagostanje hiši. Gospodinja, ki ne zna gospodinjiti, zapravlja teško prislužene novce gospodarju, in vso gospodarstvo gre rakovo pot. Gospodinja mora dobro vedeti, kaj je hiši neobhodno potreba; nepotrebnih in dragocenih rečij ne sme kupovati, sicer jej gospodar nikoli ne bo mogel dovolj novcev dajati, i da bi jih na vagane meril. Dobra gospodinja tri hišne vogle podpira. Tu hočemo razložiti najvažniše, česar je treba pametnej gospodinji vedeti, in kako naj ravna, da bode gospodarstvo napredovalo.

O stanovališču.

Poglavitna skrb kmečkej gospodinji je čistost in snaga v stanovališču.

Ali v mestih, kjer so navadno zelo mala in ozka stanovališča, to še ni zadosti. Tukaj je treba, da gospodinja varčno ravna s prostorom, kajti vsakemu je ljubše prostorno stanovališče, in neugodno je bivati v malej in ozkej sobici. V malej sobi moramo biti zadovoljni z manj pohištvom, in kedor ga ima mnogo, naj ga raje shrani podstrešjem. Soba nam se vidi manjša, ako reči, katerim je mesto v omari, leže po mizi ali stolih, ali ako pohišje ni primerno razpostavljeno.

Najprostorniše in najmirniše stanovanje med domačini naj ima hišni oče, kajti on vzdržuje in skrbi za vso hišo. Hišna mati si lažje polšče kak prostorček za svojo mizico, kjer šiva, in najbolji je tak kraj, od koder lahko opazuje otroke ali družino. Ali hišni oče potrebuje mirnega kraja, da ga nikedo ne moti, posebno pri čitanju in pisanju. Osobito naj gospodinja skrbi, da ga pri delu ne motijo kričeči in ropotajoči otroci.

Otroci naj stanujo v največjej in najsvetlejšej sobi, kajti temne in tesne sobe provzročujejo raznotere bolezni, posebno bramorje.

Svitloba v stanovališču je zelo ugodna vsakemu; zato je v ozkih ulicah bolje stanovati v nadstropjih, nego pri tleh. V temnih stanovališčih naj bodo stene, duri in vrata pohištvo in zastori svetle barve; kajti temna barva svetlobo preveč pije. Vendar presvetla ali čisto bela barva očem škoduje.

Barve, posebno *svitlozelene*, pomešane često sè otrovnimi tvarmi, škodujo zdravju; sten in pohišja ne mažimo ž njimi.

Tudi *nizke* sobe, akopram tople in lahko razsvetljive, niso prijetna stanovališča; posebno po zimi je v njih zaduhel in nezdrav zrak.

Suha stanovališča so zdravju posebno koristna.

Vsako stanovališče naj ima obednico, klet, shrambo za jedí in družinsko sobo.

Stanovališče ne sme biti preveč oddaljeno od kraja, kamor hišni oče v službo ali urad zahaja, ker predalek pot v slabem vremenu ni prijeten in je mnogokrat tudi zdravju škodljiv.

Otrokom posebno koristen pri stanovališču (ali vsaj blizu njega) je *vrt* ali *drug prostor*, kjer se brez zadržka lahko igrajo in sprehajajo. Dobra voda, neobhodno potrebna zdravju, mora v vsakem stanovališču, ali vsaj blizu njega biti.

Na vse to treba gospodinji pri najemu stanovališča ozirati se.

Red, čistost in okus glede pohištva i. t. d. nam kažejo *redoljubje*, čednost, okus, in tudi omiko gospodinje. To se ve, da vnanji red še ni vselej zanesljiv porok notranjega reda, ker v omarah je morebiti vse neredno in narobe; po okusu naj se nikedo ne sodi.

Nikakor pa naj ne bode gospodinji vse enako, kako jo kedo sodi, ker to njenej časti škoduje; tujec naj nikdar ne najde stanovališča nerednega ali nečistega.

Zarad družine, osobito radi otrok in poslov treba, da gospodinja povsod strogo pazi vnanjega reda in čistosti. Posli večinoma itak premalo ljube red in čistost, in pri nerednej gospodinji ostane vse po starej navadi.

Notranji red, namreč v omarah i. t. d., in povsod, kamor tujčevo oko ne vidi, naj gospodinja uže zarad same sebe ljubi in na skrbi ima.

Pohišje naj se prav pogostoma obriše, in preproge z gladko

Iz Sežane. 13. avgusta.

V «Triester Zeitung», našej tetki, smo čitali v svojem času, da po odpovedi Winklerjevi ne bi bila na Goriškem nego dva gospoda sposobna za državno poslanstvo, namreč dr. Abram in dr. Tonkli, da pa dr. Abram tako in tako ne prevzame tega bremena, torej ostane sam dr. Tonkli.

Mi Kraševci sicer ne vemo, od kod je prišel oni dopis v «Tr. Zeit.»; zdi se pa nam, da to nij neznano nekim narodnim krogom na Goriškem.

Ker pa mi nismo verovali onemu glasu tržaške tetke, popraševali smo po ovinkih, je-li je res, da se je naš rojak, pravi poštenjak, popolnoma odpovedal vsakemu političnemu delovanju.

A zvedeli smo iz positivnega vira, da to ni res, in ker je tako, zato bi vendar radi slišali menjenje raznih volilcev, so li res za Tonklija ali za Abrama. Mi Kraševci smo naravno bolj eneti za Abrama, ker on se ne sili, amdak pozna teško nalogo, katero, prevzemši jo, tudi bi naj vestniše opravljal; ako se pa večina volilcev odloči za kacega druzega, ne bomo mi delali nesloge, ampak gledali bomo, da se porazumemo; mi danes le svoje menjenje izražamo, da bi nam namreč bil najljubši dr. Abram.

To dajemo v preudarek volilcem na Goriškem ter jih vabimo, naj se veljavni volilci tolikor iz goriške okolice, kolikor z nami mirnim prijateljskim potem sporazumejo.

Več kraških volilcev.

Kritični politični pregled.

Domače dežele.

Povsod po vsem cesarstvu se je slovesno obhajal cesarjev 50. rojstni dan, le v Brnu, glavnem mestu mejne moravske grofije je mestni zastop poslušal ščuvanje judovskega časnika «Neue freie Presse», ter nič ni ukrenol. Iz tega se zopet vidi, kako dobri državljani so centralisti in judje. Mlačnosti tržaškega mestnega zastopa tudi ne moremo hvaliti.

Delegacije se odpro meseca septembra v Peštu, državni zbor pa se skliče zadnje dni meseca oktobra.

Spraznenih je sedem državnozborskih sedežev, na katerih so doslej sedeli ustavoverci; nove volitve se neki k malu razpišó. V vseh dotičnih volilnih okrajih so razmere take, da je le od vlade odvisna izvoljitev avtonomistov ali centralistov. Nadejamo se tedaj, da se bo vlada brigala, kolikor jej ustava i čast dopušča, da pridejo njeni privrženci v državni zbor. To bi desno stran državnega zbora jako ojačilo, ker bi pridobila sedem poslancev, levica pa bi jih enoliko izgubila, razloček bi toraj bil 14.

Praška «Politik» v zadnjih listih pritiska na to, da bi vlada hitreje i krepkeje postopala, ona kaže tudi na nevarnost, katera preti vladi iz dozdanjega upravnega organizma, v katerem so večidel privrženci poprejšnjemu ministerstvu, hudi nasprotniki grofu Taaffeju; govori tudi o deželnih namestnikih in pravi, da je primorski namestnik de Pretis vodja nemško-ustavoverne opozicije.

Grofu Taaffeju pa neki ta pritisek ni po volji i rekel je neki, da ga zavira v delu. Mi ne vemo, koliko je na tem resnice, a to pa vidimo i slišimo vsak dan, da grofa Taaffeja v delu zelo zavirajo njemu podložni uradniki, kar je jako slabo znamenje.

Hrvaški deželni zbor se 1. septembra zopet prične.

Madjarska vlada z hrvaško-slavonsko granico lepo ravna. Namesti, da bi jo po pogodbi združila s Hrvaško, pa gozde seka i milijone, katere za les dobiva, za madjarske namene rabi.

Tuje dežele.

Turški sultan kaže spet dobro voljo do Črnogorcev; poslal je 4000 vojakov v Ulčinj, da se Črnejgori izroči to mesto z okolico. Ali praša se še, če ta dobra volja ni lisičja, ali vojaki sami pojdejo Črnogorcem na roko, in ali se bodo mogli ustavljati močnejšej albanskej ligi, ki neče o razširjenji črnogorskih mej nič vedeti. Ta vozel pa se mora k malu razvoljati, sicer se mora prosekati.

Angleški časnik «Standard» govori o vojnem načrtu zoper Turčijo i pripoveduje to le: Turška vlada bi morebiti rada odstopila Črnogorcem Ulčinje ali Sem, ako bi moč imela; ker pa te nema, zato se približa okoli 24. avgusta evropsko brodovje severno-albanskemu pobrežju. Mej tem, ko bode brodovje imelo v očeh obrežje mej Barom, Ulčinjem in Bojano, mine tudi doba, v katerej mora Turčija odstopiti grškemu kraljestvu Tesalijo in Epir; zahtevanju evropskih vlad pa Turčija ne ustreže. Vlada potem podade Turčiji drugo zahtevanje, naj omenjeno ozemlje odstopi v treh tednih. Mej tem pa se zapleto Črnogorci v reden boj z Albanci; Grki, ko bodo videli, da imajo Albanci na severji dosti opraviti i da jih od strani varujejo evropske oklopnice, pritisnejo v Tesalijo, morebiti tudi v Epir. V tem času, ali pa, še poprej združijo Bolgari pod ruskim poveljstvom svojo vojsko, in če Turci v Drinopolji ne bodo premočni, združijo se s četami v rodopskih gorah.

Na Ruskem pretresa posebna komisija tiskovni zakon; v tej komisiji je tudi Loris Melikov, ki se poganja za tiskovno svobodo.

Dogovori mej Rusijo in Kitajskim zarad prestavljenja mej so se zadnje dni začeli. Poslanec Tzeng, ki je prišel v Petroburg, zahteva, naj Rusija odstopi dolino Hi, ki drži iz zahodnje Sibirije proti glavnemu mestu Kulči, kder še dan danes mnogo kitajskih rodovin prebiva, da tako Kitajsko v svoje roke dobí vse v Kulčo držeče gorske soteske, da jih more utrditi. Rusija pa se določno brani odstopiti to dolino i tudi odkupa neče dovoliti. Pri tem takem se utegne vse razbiti i prepir meč razsoditi.

Angleški vojaki zapuščajo avfgansko deželo; slave si tam Angleži niso pridobili.

DOMAČE STVARI.

Kresov na stoline gori denes zvečer 17. t. m. po vsej okolici, obilisk na Opčinah je krasno razsvitljen, po visočinah šviga nestevilno raket; neprenehano streljanje, zvonjenje, velikanski ognjometi na morju, razne godbe po mestu, vpitje navdušenega ogromnega ljudstva: vse to dela velikanski vtisek na opazovalca. — Natanjčneji popis velikanske demonstracije prihodnjič.

Podporno delalsko društvo je imelo včeraj zvečer v svojih prostorih slavnost na čast 50letnice cesarjeve, vdeležilo se je te slavnosti nad 300 osob in okoli 60 pevcev, pevci so šli v sprevodu po mestu in prepevali, za njimi pa več 100 delalcev, potem so se zopet vrnoli v lastne prostore, kder je trajala zabava do popolnočí. — Natanjčneji popis prihodnjič.

Naš magistrat se nij prav nič ganil, da bi povečal slavnost o 50letnici cesarjevi; a ljudstvo je dalo magistratu največi *dementi*, kajti ogromna večina tržaškega prebivalstva slavi na vse mogoče načine znameniti dogodek. Naj bi to vendar enkrat spamtilo naše Irredentarje.

Odbor društva „Edinost“ je šel denes v namestništvo, da tam izrazi čestitke o 50letnici našega presvitlega cesarja.

Municipalna palača. Lahi jej po navadi pravijo *cheba* (kurnik), morajo vedno popravljati, tako vkup leze in poka, da je treba leto in dan razpoke zamaževati, da se zakrije modrost mestnih očetov, ki krvave denarje davkoplačevalcev strani mečejo s tem, da zidajo ali popravljajo taka poslopja, kakor je počena magistratova koliba. Na magistratovem čebenjaku nema druzega dosti veljave razen Mihca in Jakca, ki sta iz brona i še ta dva so na Laškem izdelali. Ko sta vrla naša poslanca v tem kurniku spregovorila slovenski i, čudno da se ni podrl, tako je vznemirila slovenska beseda krivično laško sodrgo. Treba bo, da se okoličani te kolibe ščasoma ognejo, naj bi se delalo na to, da se združijo primorske dežele s Kranjsko; potem bi se rogoviležem lahko meje postavile, Slovenstvo bi se okrepilo i ž njim tudi država, ki bi se tako tudi mnogo upravnih troškov prihranila.

Sleparija. Uže od nekdaj je v Trstu babja navada, da za vsako zlo nevedni ljudje, posebno ženski spol, pomoči pri čarovnikih iščejo. Na primer, če je komu kaj ukradenega, ako kaka ženska sumniči svojega ljubega ali žena svojega moža, da jej je nezvest; tudi pri boleznih mora pomagati čarovnica ali čarovnik. Koliko goldinarjev znosijo vsako leto, posebno mlade ženske, sleparjem, to nam so uže večkrat obravnave pred sodnijo pokazale. Da se to zelo odpravi, naj vsak pametni človekoljub uči take lahkoverneže, sleparje pa naj naznani policiji.

Sv. birma bo v Sv. Križu 26. v Kontovelji 27. v Proseku 28. na Opčinah 29. v Sežani 30. in v Povirji 31. t. m.

Delalsko društvo. *Dragi rodoljubi!* Vsako društvo ima svoj prapor, pod katerim ponosno koraka, kadar koli je kaka društvena ali občna slavnost.

Tudi naše mlado, a tukaj na obalih Adrije jako pomenljivo društvo ne more in ne sme biti brez tacega častnega znamenja.

Podpisani odbor se toraj zaupno obrača do vseh tržaških slovanskih rodoljubov, da nekoliko pripomorejo k temu, da se prej ko prej napravi krasna zastava v domačih barvah, posebno pa se to priporoča nežnemu spolu.

Vsak dar bo z veseljem sprejet. Doslej so darovali uže ti le gospodje: F. Žitko 2 g., I. Copič 2 g., Divoslav Kolene 1 g., And. Zelen 1 g., Leop. Hain 1 g., Iv. Dolinar 3 g., Tine Žerjav 50 kr., I. Tompek 50 kr., A. Košuta 30 kr., I. Gulin 50 kr., M. Polič 3 g., V. Ster 1 g., V. Dolenec 3 g., I. Pošun 5 g., I. Mervar 50 kr., Josip Bezek 2 g., I. Umek 50 kr., A. Volk 40 kr., I. Mramor 50 kr., I. Požar 30 kr. T. Selan 1 g., I. Tosti 1 g., I. Tomazič 50 kr., I. Stanič 30 kr., M. Stare 50 kr., M. Černivec 50 kr.. Dr. T. Mandič 3 g., A. Paučič 50 kr., F. Hvala tiskar, 1 g.

Upamo, da vsak zvesti Slovan k temu kaj pripomore. Vsak dar se naznani v «Edinosti».

Odbor slovanskega podpornega društva.

Iz Barkole se nam (žalibog pozno!) poroča prigodek, kteri jasno kaže, kako mestna delegacija z okoličani *brezobzirno* ravna. Uže mnogo let so si v tej vasi lastnega poglavarja (kapovilo) želeli, ker rojanski predalеč stanuje. Po mnogih prošnjah so ga letos 1. avgusta dobili — **pa kakega!!** Nek tujec je, rojen istrski Slovan, a zdaj rudeči zagrizel Lahon živeč od *žganjarije* v kteri se zbirajo in jezike brusijo poredneži od blizu in daleč. Ta človek ne pozna razmér v občini, ljudstvo mu ne zaupa, in kmetje se ga kolikor moč ogibljejo.

Zastonj so vaščani zoper njega po deputaciji protestirali pri mestnem županu in ces. namestništvu — zastonj so priporočali drugega obče spoštovanega in sposobnejšega moža, pa *kdo* se ozira na želje in prošnje ubogega Slovenca?

Barkovljani! potrpite mirno, prebijete tudi tega tujca — in dosežete svoje dni *pravico!* Eno Vam priporočamo: Glejte novemu glavarju dobro na *prste!*

Kruha! kruha!! Pripoveduje se nam, da je božja zemlja letos zelo veliko žita obrodila, i da ga Amerikanci, ki ga imajo toliko, da ž njim sebe in vso Evropo lahko preskrbè, po prav nizkej ceni pošiljajo v Evropo; vemo tudi, da žitne cene padajo od dne do dne. Po tem takem morala bi tudi moka, moral bi tudi ceneje biti kruh, ki je ubozemu ljudstvu najpotrebniši. Ali v Trstu cena kruhu doslej še prav nič ni padla; kruh se povsod prodaja še po prejšnjej ceni in je — vsakdo to dobro ve — dosti slabši od prej! Kedo je temu kriv? Peki? Nu, tem se nikoli slabo ni godilo, živé, kakor baroni! Magistrat? Nu, temu je varovati počene kolibe, kako bi potem mogel misliti na peke in — kruh! (Več delalcev, ki potrebujejo kruha za svoje otroke).

Imenovanje. Cesar je lovranskega župnika, Andreja Sterka, imenoval kanonikom pri tržaškem kapitoli. Čestitamo vrlemu gospodu.

„Triester Zeitung“ zaplenjena je bila zadnji ponedeljek po tridesetem letu — prvikrat! Zgodilo se je to zarad dopisa iz Ljubljane, kateri v blatu poginovši «Tagblatt» v zvezde kuje, deželnega namestnika gosp. Winklerja, dr. Bleiweisa, dr. Vošnjaka i narodne deželne poslance pa nesramno psuje. Ta dopis je moral biti «Triesterci» posebno slasten, ker mu je iz svojega hleva dala priprego «Winklerzügo aus Krain» obečajoč, da bode odslej «Tagblatu» namestnica i zagovornica *zatiranih* (!) kranjskih ustavovercev. V tem dopisu posebno natolcuje nek ljubljanski nemškutar Winklerja, češ da je on «Laibacher-Tagblatt» zatrl, ker jo dal tiskarju, pri katerem se tiska uradna «Laibacher Zeitung» migljaj, da ne gre, da se tiskata uradni list in «Tagblatt» pod eno streho. — Po tem pa se prav robato laže, da ni v Ljubljani druge tiskarne, kder bi se mogel tiskati dnevnik, ter da je zarad tega moral prestati «Tagblatt». Mi bi «Triesterci» le-to odgovorili: «Das ist der höhere Schwindel und mit solchem Humbug ist der sogenannten deutschen Ehrlichkeit und Gründlichkeit schon wieder eine Ohrfeige versetzt worden». Kedor pozna ljubljanske razmere, ta vidi na prvi pogled, da ljubljanski Nemčurji s tem le zakrivajo svoj propad. Saj je odveč znano, da nemškutarija na Kranjskem ne raste, ako je ne gnoji «Dispositionsfond», in ker zdaj piše drug veter na Dunaji, vsahnoti mora ljulika, Mi Slovenci smo osnovali, ko smo bili najbolj proganjani, svojo tiskarno; kde pa je zdaj tista nemška inteligencija in tisti nemški kapital, s katerim so se ljubljanski nemškutarji tako bahali! — Ipsi se condemnent.

---

paličico ali s trtovcem pazno (da se ne raztrgajo) izpraše in skrtače. Pametna in štedljiva (varčna) gospodinja ne dovoljuje otrokom, da bi se z dragim pohištvom igrali, po njem skakali ali drugače škodovali.

Tudi treba, da se stene vsakega meseca po enkrat ometejo in okna očiste. Spehi pri oknih naj se s pavolnatimi progami zamaše (tako da jih moremo odpirati), in sicer zato, da obvarujemo sobo mraza, prepiha in uličnega praha.

Škripanje durí je zelo neprijetno ušesu, zato je treba steklje večkrat mazati.

Deske tlaka, bodisi navadnega ali vloženega (parket), morajo biti trdno napete, da se med njimi ne nabira prah ali kaka gomazen. Navadna tla treba večkrat ribati, a vloženi tlak povoščiti, da se sveti. Loščiti se morejo trda in mehka tla.

Stenice, ki se rade kamor si bode vgnjezde, kakor v posteljišče, v spehe pri oknih in durih, pod preproge ali tapete, v votle stene, v razne okvire, zelo so nadležna gomazen, katera se včasi tudi v najčisteje stanovališče vrine. Ako se le dve ali tri zatrose, bode jih ščasoma vse polno. Neprestano čiščenje je najboljši pomoček, da se jih iznebimo.

Kakor je ta nesnažna gomazen radi svojega smrada in po noči ljudem celo nestrpljiva, baš tako so *molji* radi škode, ki jo delajo.

Tudi molji se lahko in nevidoma vgnjezde, posebno v pavolnatih in drugih omastnih tvarinah. Ljuba jim je tema; zato obleko, ki več tednov v omari mirno leži, hitro poškodujo. Iz obleke se spravijo v pohištvo, s perjem ali s žimo napolnjeno, kjer jih ni mogoče pokončati drugače, nego s tem, da se žima prekuha.

Najzdatneji pomoček proti moljem je večkratno in pridno otepanje in krtačenje obleke in pohištva. Vsa druga sredstva, kakor kafra, tobak i. t. d., so večinoma brezvspešna.

V sobah, kjer stanujemo, ne sme biti pretoplo. Enakomerna toplina (12° R.) zdravju ugaja; spremenljiva je škodljiva, osobito bolnikom.

Sobe je treba vsak dan dobro prevetriti; kjer to radi bolnikov ni varno, tam naj se zrak s kajenjem brinja ali z izpuhtenjem octa čisti.

V sobah naj ne pušča gospodinja takih hlapnih reči, ki prehudo ali neprijetno dišé, ter zrak kuže. Peči naj se vsakega večera pazno pripirajo, a ne prej, dokler žrjavica ni popolnem ugasnola. Kjer se s premogom kuri, tam naj se pečne cevi ne zapirajo.

Spomladi ali jeseni, ko še ne kurimo, naj pečar osnaži in zamaže peči. Ako med pečnicami kaka razpoklina nastane, treba jo takoj zamazati; nekaj ilovice v kakej starej posodi *tedaj zmiraj* treba shranjene imeti.

S kolikim in kakim pohištvom je potrebno poedine sobe oskrbeti, to mora vsaka gospodinja sama najbolje razsoditi.

Vsakako pa mora biti vsaj v enej sobi ura; najboljša je ura z majalcem in bitjem.

(Dalje prih.)

rstne glavice v tržaškej okolici. Letos avalo 7 okoličanov nemško in italijansko gimnazijo v Izmej teh je šolo izvršilo šest skoz i skoz izvrstno. Vsi obivali nekoliko podpore od tržaškega škofa, kateri za učečo mladino posebno skrbi. Želeti bi bilo, da bi več okoličanov pošiljalo take otroke, ki imajo dobre glavice, v srednje šole; potem bi okoličani lahko dobili svoje duhovnike, zdravnike itd.

Nobenega novomašnika ne dobi letos Tržaška škofija; kajti bogoslovnica v četrtem letu ni imela nobenega bogoslovca. Škofija ima 312.000 duš ter ima uže nad 80 duhovniških služeb izpraznjenih. Letos je toliko mašnikov njej pomrlo, da v nebenej drugej avstrijskej škofiji ne toliko.

Nekrolog. «Laibacher Tagblatt» je nehal izhajati. Bil je to tak' blat', da ga ni hotela nobena tiskarnica več tiskati; kapital in inteligenca ga nista mogla smrti oteti. Kranjska dežela mu ne pojde za pogrebom i Slovenci ne bodo na njegovem grobu jokali. Bog mu grehe odpusti!

Trtna uš se je, žal! tudi na Hrvaškem prikazala. — Tajnik hrvaško-slavonskega gospodarskega društva, gosp. Kuralt jo je zapazil na posestvu gosp. Sigmunda viteza Ilanorskega v Kraji pri Lužnicah blizu Zagreba.

Roparska družba. V Zadru so zasačili roparsko družbo, ki je več let ropala ob dalmatinskih in isterskih morskih bregovih.

Dalmatinska vina, katera se pošiljajo skoz Trst, ne bodo se v prihodnje več preiskavala, tako je zaukazalo primorsko deželno namestništvo.

Povodenj je na Moravskem i Sileskem več milijonov škode napravila. Povsod se nabirajo mili darovi za poškodovance; cesar jim je poklonil 8000 gld.

Ljubljanska požarna straža je zadnjo nedeljo praznovala desetletnico svojega obstanka. Vdeležila so se te slavnosti tudi druga domača društva in vnanje požarne straže.

Ustavno svečanost napravi ljubljanski «konstitutionelle Verein». Da k tej svečanosti vsi nemčurji pridejo, to je gotovo. Tu se zopet enkrat prav jasno pokaže, kako ogromno (!!) večino imajo na Kranjskem Nemčurji. Skoraj gotovo še ena soba v kazini polna ne bo teh osrečevalcev kranjske dežele.

Slovenščina na ljubljanski viši realki postane prihodnje leto obligaten predmet za vse razrede in za vse učence, ki se oglasé pri vstopu v realko za Slovence. Tudi se bode osnoval poseben oddelek za slovenščino, ako se oglasi zadostno število tacih učencev, katerim slovenščina ni materinščina. Novice pristavljajo: No nekaj malega je! — Radostni zato slišimo, da naš pravični gosp. deželni predsednik hoče skrbeti za to, da jezikovna resolucija državnega zbora ne ostane samo na papirji v prihodnjem šolskem letu.

Imenovanja. Pravosodni minister je imenoval okrajnega sodnika v Ajdovščini, g. Valentina Devetaka deželnim svetovalcem pri goriškem okrajnem sodništvu in svetovalstvenega tajnika Adolfa Basariga deželnim svetovalcem v Trstu; potem sodnega pristava v Kopru Jožefa Mestrona okrajnim sodnikom v Buzetu.

Sumljivi zavratni napadi. Uže nekoliko tednov zapazujemo, da se v Trstu godé zelo pogosto skrivni zavratni napadi z noži. Pomenljivo je, da so napadeni skoraj zgoli okoličani, i da napadovalca nikoli ni dobiti.

Muhamedani v Bosni so se zelo začeli vračati na krščansko vero, kar dela krščanskim njihovim bratom veliko veselje. Še bolj pa bi se pokrščevali, da ne bi tam veljal, kakor poprej pod turško vlado, zakon, po katerem krščeni muhamedan zgubi vse pravice na prejšnji svoj imetek in vsako drugo pridobitev. Naj navedemo tu neko primero: Sin necega Čamila iz Travnika je prestopil na krščansko vero. Dogodilo pa se je, da mu je umrl stric brez otrok; po zakonu bi on moral biti dedič njegovega premoženja, ali ker je bil krščen, zato nič ni dobil, i tako je sodila avstrijska sodba! — Naj bi se ta krivični zakon odpravil! — Sploh so tožbe občne, da' v novej Avstriji kristijanom še ne sije solnce enakopravnosti.

† **Eugen Majer** ces. kr. poštar, veliki posestnik trgovec in župan vipavski, umrl je 13. t. m. po dolgi bolezni v 62 letu. Bil je jako razumem, pošten mož in izvrsten gospodar, vsled česar je užival občno spoštovanje v vipavski dolini. — Bodi mu zemljica lehka.

Odlikovanje. Občina Kresniška je izvolila za častne občane: grofa Taaffe-a, deželnega predsednika Winklerja in dr. Jan. Bleiweisa.

V propad nemškutariji priporoča «Slovenec» to le:

1. Gimnazije v Ljubljani, v Kranji in v Novem mestu se morajo posloveniti; na realki pa naj se narede slovenske paralelke; če bo potreba, naj se ustanovi še v Postojni ena slovenska srednja šola.

2. Ako hočemo dospeti na vrhunec omike v slovenskem jeziku, nam je neobhodno potreba, delati priprave za slovenske visoke šole; in sicer naj se začne z slovensko pravno akademijo, v kteri se bo učila naša mladina slovenskega uradovanja. Česar se kdo ni učil, tega tudi znal ne bo, in kdor trdi, da nam slovenske pravne akademije ni treba, ali da nismo zmožni, vzdržavati jo, on ni prijatelj našega naroda.

3. Vse občine, vsi privatni zavodi, vsi posamezniki, trgovci, obrtniki, odvokati, notarji, vse cerkvene oblasti itd. naj nemudoma začnejo z slovenskim uradovanjem in dopisovanjem.

4. Deželni odbor naj uraduje zanaprej samo v slovenskem jeziku, ker je slovenščina edini deželni jezik. Če priznamo nemščino kot drugi deželni jezik, potem je naša narodnost še vedno v nevarnosti; kdor to svetuje in priporoča, on ni prijatelj našega naroda. S Kočevarji se bomo že tako ali tako pogodili, da se jim ne bo krivica godila; gospodarji v deželi smo pa mi, z nemškutarijo ne sklepamo nobenega kompromisa.

5. Naši poslanci naj ne nehajo zahtevati od vlade, da uvede v cesarske urade slovenščino kot uradni jezik.

Vabilo na Kopitarjevo slávnost. *Čast Vašemu poštenju!* Slovenski narod bode ponosen in hvaležen v 22. dan tega meseca v Répnjah blizu Ljubljane svetlo praznoval stoletnico svojega učenega rojaka, *Jurneja Kopitarja*, ki se je v 21. dan avgusta 1780 l. porodil v Repnjah, a v 11. dan maja 1844 l. umrl na Dunaji.

Tega duševnega velikana mnogi in učeni spisi, izmej katerih imenujemo tukaj le «slovensko slovnico» ter njega nesmrtno knjigo «Glagolita Clozianus», nijso znani samo po širokih slovanskih zemljah, — učenemu svetu vse Evrope so na uho zveneli, kakor bučeče trombe.

A ne samo, kar je Kopitar spisal, nego tudi, kar je z modro besedo tiho a globoko vcepil v srca svojih darovitih prijateljev, obrodilo je nam Slovanom bogat zaklad prave učenosti in blagocvetnega napredka. Naš Kopitar je vzgojil nesmrtnega Srba, vsem narodom znanega *Vuka Stefanovića Karadžića*, roditelja srbskega slovstva, in Kopitar je preslavnega *Miklošiča*, netrudnega delavca in prvega učenjaka mej vsemi zdanjimi Slovani, posvetil v svojega naslednika jezikoslovne in zgodovinske vednosti.

K stoletnici tega velicega moža se podpisani odbor osmelja tudi Vas uljudno vabiti.

V Ljubljani v 14. dan avgusta 1880.

Odbor.

Gospodarske stvari.

Premogov pepel. Premoga se zdaj zelo veliko rabi, njegov pepel pa se večidel strani meče, če tudi bi se lahko prav koristno obračal. V mokrej in teškej zemlji na vrtih je presejani premogov pepel neizrečeno koristen. Ako se jeseni posuje 6 do 7 centimetrov tega pepela i se z lopato v zemlji zmeša, zrahlja jo tako, da vsi zadeži, vzlasti sočivje prav veselo raste. Koristen je ta pepel tudi zato, ker pokončuje škodljive nage vrtne polže. Tudi je zelo koristen mokrim in kislim travnikom, ker zatira mah i kislo travo, namesti teh pa začne rasti detelja, katera je živini jako dobra krma.

Laške kokoši so se začele iz Trsta zelo pošiljati na Nemško. Dokazano je, da so te kokoši najboljše i da na Laškem cele soseske zgoli od njih živé. Laška kokoš je zelo krepka i zdrava, sponaša se tudi v mrzlejših krajih prav dobro. Ona potrebuje malo živeža i si ga navadno sama išče, posebno jej ugaja zelenje, nese skoraj vse leto i daje na leto do 200 jako debelih jaje, ki vagajo do 75 gr. Piške se prav krepko razvijajo. Perje imajo sicer razne barve, a najboljše so one, ki imajo tisto barvo, kakor jerebice; gleda naj se še na to, da imajo rumene kljune, rumene noge in pri petelinu, da ima po konci stoječi, zelo zobčasti greben, kateri pri kokoših na stran visi.

Cigar (smotk) je prodala država v prvih treh mesecih t. l. iz lastnih fabrik 230.723.590 za 10.949.496 več od enake dobe lanskega leta, inozemskih cigar se je prodalo 1.283.249, za 66.269 več, nego v prvih treh mesecih leta 1879. Tobaka za nos se je v istej dobi prodalo lansko leto 512.025 kilogramov, letos pa le 497.952 kilogramov, tedaj letos 14.073 kilogramov manj. Tobaka za pušenje se je letos za 91.204 kilogramov manj spečalo, ker je od 668.437 na 577.233 kilogramov padel. Cigaret pa se je letos veliko več spečalo, lansko leto je bilo prodanih 131.039.162, letos pa 145.344.219, tedaj letos za 14.305.054 več. — Koliko denarja je šlo v dim!

RAZNE STVARI.

Smešnica. Nek praški trgovec je pisal pismo trgovcu v neko bližnje mesto. Dobil pa je pismo nazaj z opazko: Neizročljivo, nadpisanec umrl. Ker je pa pošiljalec s popolnoma zdravim nadpisancem še le malo poprej govoril, ni veroval o smrti in toraj pismo še enkrat poslal. Dva dni pozneje pa mu pride pismo zopet nazaj z opazko: Še vedno mrtev.

— Ko je bil persijski Šah na dunajskej svetovnej razstavi vedel se je čudno po svojem perzijskem običaji. Mej drugimi se je razgovarjal tudi o smrtnej kazni. Ko mu avstrijski spremljevalec pove, da se časi kedo zaradi hudodelstva obesi, precej je zahteval, naj bi koga obesili, da bo videl. Spremljevalec mu odgovori, da se to zdaj ne more zgoditi, ker ni nobenega takega hudodelca, ki bi imel obešen biti. Šah na to reče: Pa jaz enega izmej mojega spremstva dam, da ga obesite, da bom videl, kako se to godi.

— Iz višje dekliške šole. Učiteljica (učí): ..... «In tako, gospice moje, učakamo, da človek, ustvarjen po božjej podobi, nič več ne bo živalij pobijal i klal, ker se vedno več rabi mesnega izlečka in raznih mesnih konserv, katere v velikej množini napravljajo na Angleškem in v Ameriki!»

Kolíko kave se pridela na svetu. Največ kave se pridela v Braziliji, na Javi, Sumatri in Cejlonu. Lansko leto se je iz Brazilije izvozilo 273.006 ton (tona ima 20 starih centov) kave; doma pa se je je porabilo 60.000 ton, tedaj se je je pridelalo 330.000 ton. Z Jave in Sumatre se je izvozilo 94.000 ton, domača poraba pa je manjša, nego v Braziliji. Z Cejlona se je je izvozilo 41.200 ton, doma pa le malo porabilo. Prideluje se kava še: v srednjej Ameriki, v več južno amerikanskih republikah, v angleških in druzih naselbinah zahodnje Indije, na otocih Hajti, Kuba, Porto Rico, na Arabskem, na severno vshodnjem afrikanskem pobrežji, v Liberiji, na zahodnjem afrikanskem pobrežji, na Manili in Celebesu, na več otocih v tihem morji in v angleškej Indiji. Ali vsega tega pridelka se še polovico toliko ne izvaža, kakor iz najprvo imenovanih štirih dežel.

Najbogatejši ljudje na zemlji. Najbogatejši mož je gosp. Mackey, rodom Irec. Pred tridesetemi leti je bil še berač, pred šestnajstemi leti je prišlo njegovo premoženje na boben, danes pa ima najbogatejše srebrne rudnike na svetu, ki mu na leto neso 24 milijonov gold. Za njim je Rothschild, ki ima na leto 20 milijonov goldinarjev dohodkov; za tem senator Jones iz Nevade, ki ima 10 milijonov letnih dohodkov. Četrti je na vrsti vojvoda westminsterski, kateremu se tako slabo godí, da sme na leto le 8 milijonov ali 2200 goldinarjev na dan potrositi, če hoče živeti ob obrestih svojega premoženja.

Tržno poročilo.

Kava. — Cene tega blaga se nijso spremenile; tendencija je izvrstna, posebno pa za Rio. Prodajalo se je te dni: Rio od f. 70 do 86, Ceylon od f. 108 do 138.

Olje — brez spremembe.

Sadje. — Te dni dojdejo nove rozine, ki se bodo prodajale od f. 32 do 35, opaše je uže dosti tukaj in velja f. 22. Nove mandlje tudi uže pričakujemo in dojdejo v 8 dnéh; cena jim bodo od f. 92 do 100.

Riž — brez spremembe.

Špek in mast. — Na našem trgu to blago še vedno raste, akopram so došle poročila iz Amerike, da tam cene padajo, ker tukaj manjka blaga, in naročbe se množé. Cena špehu je denes f. 53 do 57, masti Wilcox f. 50, Bancroftu f. 52.

Domači pridelki. — Prišlo je uže nekoliko novega fižola, rudečega, na trg in so ga plačevali po f. 14, a ta cena nij merodajna. Koruz se prodaja po f. 3.

Les — brez spremembe.

Seno — prodaja se po trdnih cenah, kakor smo uže zadnjič sporočali.

Dunajska Borsa

dné 17. avgusta

Enotni drž. dolg v bankovcih	72	gld.	50	kr.
Enotni državni dolg v srebru	73	»	30	»
Zlata renta	87	»	85	»
1860, državni zajem	132	»	—	»
Delnice narodne banke	828	»	—	»
Kreditne delnice	273	»	30	»
London 10 lir sterlin	117	»	75	»
Srebro	—	»	—	»
Napoleoni	9	»	35½	»
C. kr. cekini	5	»	54	»
100 državnih mark	57	»	75	»

!! Skoraj v dar !!

najpotrebniše reči, kakor **noži, vilice in žlice.**

Prejeli smo naročilo od konkurzne uprave nedavno falirane velike angleške fabrike Britania srebra, vse pri nas v zalogi hranjene reči iz Britania srebra za malo povračilo vožnine in ½ del dnine **podariti.**

Po poslanem znesku ali povzetji **3 gld. 95 kr.** kakor povračilu vožnine z Angleškega do Dunaja in majhnemu delu dnine prejme vsakdo omiznino iz Britania srebra za 6 osob. skupaj 24 kosov izvrstnega blaga

V DAR:

6 izvrstnih **namiznih nožev** z ročem iz Britania srebra i pravimi angleškimi srebrno jeklenimi ostrinami.
6 najboljših **vilic** iz Britania srebra iz enega kosa.
6 teških navadnih **žlic** iz Britania srebra.
6 malih **žlic** iz Britania srebra, najboljše vrste.
24 kosov. Skupaj 24 kosov, ki so poprej veljali 15 gold. zdaj pa velja **skupaj vseh 24 kosov le 3 gld. 95 kr.**

Teh 24 kosov je iz najboljšega Britania srebra, ki ostane vedno belo in se od pravega srebra še po 30 letni rabi ne loči, **za kar dajemo poroštvo.** Napis in naročevanje:

Blau & Kann, Dunaj, I. Elisabethstrasse Šf. 6.

Komur blago ni po volji, **povrne se mu denar,** ako pošlje nazaj blago na svoje troške. (12—12)

A. DREHER

PIVOVARNICA

v

TRSTU.

Botelje in sodci.

(18—7)

Lastnik, **društvo „Edinost“.** — Izdatelj in odgovorni urednik: **Anton Šlunder.**

Tisk. Fran Huala v Trstu.